

Polgári iskolai kérdések a szegedi tankerület polgári iskolai igazgatóinak értekezletén. Közzéteszi Dr. Kisparti János. (A Szegedi Tankerület Közleményei. 2.) Szeged, 1936. Árpád-Nyomda. (N. 8-r., 122 l.) Ara 1 P 30 f.

Nevelésügyi Szemle. A szerkesztő bizottság elnöke Kisparti János. Várkonyi Hildebrand és Somogyi József közreműködésével szerkeszti Tettamanti Béla. I. évfolyam. 1937. január. 1. szám. Szeged, Árpád-Nyomda. (N. 8-r., 88 l.) Előfizetési ára évi 10 P. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Szeged, Baross Gábor-utca 2.

VEGYES.

A lelki ellenállóképesség a modern háborúban. Ezzel a címmel jelent meg mostanában Pintschovius Károly tollából egy felette időszerű munka, amelynek pedagógiai jelentőségét már az is mutatja, hogy Spranger Ceylon szigetéről, Colombóból küldött róla hosszabb ismertetést a Die Erziehung című folyóiratnak (1936. december, 135—38. l.). Gondolatmenete a következő: A háború ma már nem csupán a katonákra tartozik, mert a jövő „totális háború”-ja már békében mindenkit foglalkoztat: ma bármely kultúrunkát ebből a szempontból kell mérlegelni, amelybe mélyen belejátszanak a közösségben megnyilatkozó egyéni lélektani tényezők. Az említett könyvben három pszichológiai vezetógondolat emelkedik ki: az érzelmi és gondolatbeli temperamentumnak még elemi megkülönböztetése, a modern harcok lelki szerkezetének függősége attól a „szociális tér”-től, amelyben gyökeredzik és az ismert lelki alkotoknak (cyklothym és schizothym) értékesítése. Szerzőnk a második tényezőre veti a fősúlyt, amint a következő fejezetcímek mutatják: „Az embernek elvárosiasodása a szociális térben. A háborúnak elvárosiasodása. Az elvárosiasodott ember az elvárosiasodott városban.” A modern háborúra hivatott emberben tehát nem az érzelmi temperamentumnak jut a döntő-befolyás, hanem a léleknek erkölcsi ellenállóképességét magában rejtő gondolkodásbeli temperamentumnak (schizothym, desintegrált típus). A jövő háborúnak eszerint olyan vezetőkre és katonákra van szüksége, akik semmiféle környezetviszonylatban sem merevednek meg, hanem minden pillanatban a viszonyoknak megfelelő legnagyobb el- és áthelyezkedő képességgel rendelkeznek. A szerző fejtegetései közül különösen azok értékesek, amelyek saját tapasztalatai alapján a különböző fegyvernemek, mozgóeszközök, a terepbeli harci tevékenységek és helyzetek pszichológiájára vonatkoznak. A lelki megterhelés határa még most is a materiális csata, amely elfojtja a katonai szellemet, ami a különböző harci eszközökről is szól, amelyek már szinte saját akarattal rendelkeznek. A pszichológiai alapon nyugvó honvédelmi nevelésnek tehát az a feladata, hogy visszaadja a katonának akaratbeli uralmát eszközök és műveletek felett, ami nemcsak pszichológiát, hanem etikai beállítást is megkövetel. Így azután a mai háborút valósággal „szellemi háború”-ként kell felfogni. Mindezekből szerzőnk azt a következtetést vonja le, hogy az önálló gondolkodásra nevelő iskolának egyúttal lelki ellenállóképess-

ségre kell nevelnie: „A nyelvtan elsősorban az erkölcsnek és ezzel egyúttal a bátorságnak (*Moral*) iskolája. Az olyan propaganda, amely a lelket merőben szokásbeli képzetekkel óhajtja megtölteni, alárendelt eszköz marad. Ha a szellemnek valódi védelmi képességére törekszünk, mélyebben kell belenyúlni, mégpedig a felnövő nemzedék érték- és szabadságélményébe. A hadvezérnek tudnia kell, hogy az úgynevezett erkölcsi erők is a hadviselés tárgyává lettek, és hogy a véres döntéstől függetlenül művelődési háború is folyik, *amely az iskolában kezdődik*, majd a laboratóriumokban és az egyetem padjain éri el tetőpontját. A művelődési miniszter álljon a dolog élére és alakítson egy birodalmi védelmi bizottságot, amely együttesen támaszkodjék a hadügyi, gazdasági és kultusz-minisztériumra“.

Kritikailag Spranger megjegyzi, hogy a védelmi pszichológia elvi alapját aligha lehet egyoldalúan a „háború elvárosiasodásából“ megállapítani. Kérdéses továbbá a két alaptípus (cyklothym és schizothym) alkalmazása is, mert a modern embernek lényegbeli lényé aligha szorítható csak e kettő közé.

Könyvünk, mint látható, a véderő lélektanának (*Wehrpsychologie*) síkján mozog, ez pedig az ifjúság és a felnőttek nevelésére támaszkodik. A németek mostanában nagy buzgalommal, áldozatkész befektetésekkel és számottevő sikerrel munkálják ezt a területet elméleti és gyakorlati szempontból: szakirodalom és intézetek, intézmények útján. Ők jól tudják — miért. *lf.*

Új magyar pedagógiai folyóirat. Egyrészt a nemzeti jelentőségének elismeréséért 60 év óta szakadatlanul küzdő, de tényleg mindinkább egészségesen fejlődő és virágzásnak induló polgári iskola életrealitásáról, másrészt a pedagógiai kérdések iránt fogékony s ilyenmű olvasmányokat értékelő magyar tanárság fölvevőképességének fejlődéséről tesz bizonyosságot, hogy ismét egy életképesnek ígérkező s szép reményeket keltő új magyar pedagógiai szakfolyóirat indulhatott meg, melynek első testes, 9 ívre terjedő füzeté e tanév elején jelent meg rendkívül gazdag tartalommal, szokatlanul szép nyomdai kiállításban és díszes köntösben *Budapesti Polgári Iskola* címmel, mint a székesfővárosi polgári iskolai tanárok neveléstudományi folyóirata és párja a szegedi gyakorló polgári iskola kiadásában négy év óta megjelenő, *A Cselekvés Iskolája* című hasonló tárgyú folyóiratnak. Az új folyóiratot a polgári iskolai tanárok országos egyesületének budapesti köre adja ki és Seréy Ágost budapesti polgári iskolai tanár szerkeszti. Az első füzet bevezető cikkét Szendy Károly, a székesfőváros polgármestere írta, ki érdeklődését és szeretetét a tanítás ügye iránt közoktatásügyi tanácsnoki székéből vitte magával a főváros legfőbb vezetői állásába s ki nyilatkozata szerint e folyóiratot a fővárosi polgári iskolai tanárság munkaközösségének és nagy lendületének szimboliumaként tekinti. Pintér Jenő budapesti tankerületi kir. főigazgatónak, Felkay Ferenc székesfővárosi közoktatási tanácsnoknak és Loschdorfer Jánosnak, a budapesti polgári iskolai tanári kör elnökének rövid bevezető cikkei után gazdag tartalom, tanulmányoknak szép sora következik Dobos László, Pénzes Antal, vitéz Sághegyi Lajos, Kokovai Lajos, Palócz András, Czeck Valdemár polgári iskolai szakfelügyelőknek, igazgatóknak, tanároknak és magának a szerkesztőnek tollából. A cikkek részben

pedagógiai, didaktikai feldolgozásra alkalmas vagy a tanításban felhasználható, segítségül szolgáló, Budapestre vonatkozó ismeretanyagot közölnek (*Adatok a fővárosi tanulók szokásához, Budapest természetvilága, Budavár föl-szabadításának 250 éves évfordulója*), részben határozottan pedagógiai vagy módszertani tartalmúak (*A németnyelvi dolgozatok fokozatossága, Mit mondunk a székesfővárosi községi polgári iskolák 1935—36. évi érteitőji? Budapest székesfőváros polgári iskolái számokban*).

Bőséges könyvszemle pedagógiai tárgyú legújabb művekről, újszerű folyóiratfigyelő, mely igen ügyesen cikkek címei és tárgyai szerint nyújt részletes kivonatokat hazai és külföldi folyóiratok pedagógiai tárgyú közleményeiről, mintegy 40 tanulmányról, rendkívül gazdagítják a folyóiratot és gyakorlati irányát szolgálják külön rovatai is *Az ifjúsági irodalomról, Az iskolák műhely-életéből* címmel. Ez utóbbiban a székesfővárosi tanulmányi felügyelők közlésében egy-egy meghallgatott tanítási órából kapunk szemelvényeket annak bemutatására, hogy az egyes korszerű nevelés-tanítási elvek, főleg a cselekedtető oktatás szempontjai miként érvényesíthetők a gyakorlatban. *Város- és üzemszemle* című rovatában, tekintettel a polgári iskolai nevelés és oktatás gyakorlati jellegére, a székesfőváros gázműveinek megtekintésére rendezett tanulmányi látogatás részletes ismertetése (*Hogy készül a budapesti gáz?*) ad igen bő anyagot didaktikai feldolgozásra. Hírek és hivatalos közlemények számára is van hely a folyóiratban. Ha végül megemlítjük, hogy mintegy 40 kitűnő fotográfus és egyéb technikájú illusztráció, grafikon, statisztikai tabella (mik episzóp útján magából a füzetből azonnal vetíthetők is az iskolában) kíséri a folyóirat közleményeit, elismeréssel kell megállapítanunk, hogy első füzetének tanúsága szerint ez ma a legtökéletesebb és leggazdagabb a magyar didaktikai folyóiratok közül. Ha a gyakorlati pedagógiának azt a magas színvonalát, melyet első füzetében tapasztalunk, az egyelőre negyedvenkint 6—7 íven megjelent folyóirat meg fogja tartani, őszinte testvéries érzéssel köszöntjük megindulásakor. Minden magyar pedagógus örülni fog, hogy egy jeles szakfolyóirattal ismét gazdagodik tudományos irodalmunk. gy. á.

MAGYAR PAEDAGOGIAI TÁRSASÁG.

1936. december 19-én tartott felolvasó ülésünkön *Friml Aladár* elnököt és két előadás hangzott el. 1. *Bognár Cecil: Tanár típusok.* 2. *Somogyi József: A munkaiskola és a régi iskola.*

1937. január 23-án *Friml Aladár* elnöklésével tartott felolvasó ülésünk tárgysora ez volt: 1. *Horváth Jenő: Browning Oszkár emlékezete.* (Születésének századik évfordulóján.) 2. *Havas István: A polgári iskolai mozgalom társadalmi jelentősége.* (Székfoglaló.)

Felelős szerkesztő: *Nagy J. Béla*, felelős kiadó: *Padányi-Frank Antal.*

25.197. — K. M. Egyetemi Nyomda, Budapest VIII, Múzeum-körút 6. (F.: Thiering Richárd.)